

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Голова приймальної комісії з набору
до аспірантури та докторантури
Білоцерківського національного
аграрного університету, професор
Олена ШУСТ

Олена Шуст
«22» квітня 2024 року

**Програма вступного іспиту до аспірантури
зі спеціальності 073 «Менеджмент» за освітньо-науковою
програмою підготовки доктора філософії у
Білоцерківському національному аграрному університеті**

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Концепція фахового вступного іспиту для здобувачів, які вступають до Білоцерківського національного аграрного університету за освітньо-науковою програмою «Менеджмент», передбачає систему компетенцій, що відповідають освітньо-кваліфікаційній характеристиці та блоки змістових модулів, що складають нормативну частину змісту освітньої програми підготовки фахівців.

Нормативною формою фахового вступного іспиту у Білоцерківському національному аграрному університеті є іспит.

Інформаційною базою, на підставі якої формуються засоби об'єктивного контролю рівня освітньо-професійної підготовки є система компетенцій та відповідні блоки змістовних модулів, що складають нормативну частину змісту освітньої програми підготовки фахівців.

Технологія конструювання стандартизованих засобів об'єктивного контролю рівня професійної підготовки здобувачів третього освітнього рівня (тести, тестові завдання, ситуаційні завдання) базується на використанні технологій стандартизованого контролю.

Вступний фаховий іспит є засобом об'єктивного контролю якості вищої освіти підготовки Білоцерківського національного аграрного університету. Рівень фахової підготовки встановлюється за допомогою різних за формою завдань і складається з теоретичної частини.

Фаховий вступний іспит передбачає:

вміння систематизувати теоретичні і практичні навички, отримані здобувачем вищої освіти за весь період навчання за спеціальністю 073 «Менеджмент»;

вільне володіння методиками теоретичного дослідження при розв'язанні конкретних завдань з різних предметних областей;

підготовленість здобувача вищої освіти для самостійного аналізу та викладу матеріалу, вміння захищати свої знання перед екзаменаційною комісією;

вміння аналізувати, досліджувати проблему за допомогою сукупності методів наукового пізнання, синтезувати та узагальнювати накопичений в процесі аналізу матеріал, а також розробляти певні рекомендації.

Фаховий вступний іспит проводиться як комплексна перевірка знань та умінь з дисциплін професійного напрямку.

На підставі виконання фахового вступного іспиту комісія оцінює знання та вміння з дисциплін професійного напрямку і приймає рішення про прийом здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня для навчання за даною спеціальністю.

Мета програми – формування у майбутніх фахівців науково-професійних компетентностей, необхідних для інноваційної науково-дослідницької діяльності та впровадження сучасних технологій дослідження в менеджменті та їхніх компонентів – особливостей організації стратегічного, поточного та оперативного управління, методів професійного підбору кадрів, мотивації та розвитку персоналу.

Зміст програми:

1. Основні напрями досліджень.
2. Питання до програми.
3. Список рекомендованої літератури.
4. Критерії оцінювання якості знань осіб, що вступають до аспірантури зі спеціальності 073 «Менеджмент» на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти.

Перелік основних дисциплін, що входять до програми вступного іспиту:

1. Аграрний менеджмент
2. Адміністративний менеджмент.
3. Операційний менеджмент.
4. Менеджмент.

5. Інноваційний менеджмент

ЗМІСТ ПРОГРАМИ ВСТУПНОГО ІСПИТУ

БЛОК 1 «АГРАРНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»

Менеджмент як специфічна сфера людської діяльності. Сутність категорій «управління» та «менеджмент». Управлінські відносини як предмет менеджменту. Менеджмент як система наукових знань. Менеджмент як мистецтво управління. Менеджери та підприємці – ключові фігури ринкової економіки. Спільне та відмінне між менеджером та підприємцем. Рівні управління, групи менеджерів. Сфери менеджменту: виробництво, фінанси, кадри, нововведення, облік, збут, зовнішньоекономічна діяльність. Існуючі парадигми менеджменту.

Методи досліджень: діалектичний, конкретно-історичний, системний підхід; моделювання: вербальне, фізичне, аналогове, математичне; науковий, експертний, соціологічні методи: анкетування, інтерв'ювання, тестування.

Закони та закономірності менеджменту: закон відповідності систем цілям; закон відповідності організації системи зовнішньому середовищу; закон інтеграції управління; закон економії часу; закон інерції систем; закон еластичності систем; закон безперервного удосконалення систем.

Принципи менеджменту та їх роль в досягненні мети організації. Класифікація принципів менеджменту. Принципи цілеспрямованості. Принцип ієрархічності. Принцип динамічної рівноваги. Принцип економічності управління. Принцип урахування інтересів. Взаємозв'язок між принципами менеджменту

Історія розвитку управлінської думки у світі та в Україні. Передумови виникнення науки управління. Класичні теорії менеджменту: школа наукового управління; класична (адміністративна) школа управління; школа людських відносин; школа поведінкових наук; емпірична школа; школа «соціальних систем»; нова школа. Характеристика інтегрованих підходів до управління: процесний підхід; системний підхід; ситуаційний підхід.

Вклад у розвиток управлінської науки зарубіжних та вітчизняних вчених. Розвиток управлінської науки в Україні. Особливості формування сучасної моделі менеджменту в Україні.

Теоретичні основи менеджменту. Наукові закономірності, принципи, цілі та функції управління. Предмет та сфера компетенції аграрного менеджменту. Особливості функціонування аграрного менеджменту.

Господарський механізм і методи управління агропромисловим виробництвом. Бізнес-середовище господарюючих суб'єктів в агропромисловому виробництві.

Загальні принципи управління в АПК. Система органів управління агропромисловим комплексом України. Організація управління у сільськогосподарських підприємствах різноманітних організаційно-правових форм господарювання. Малі, середні та великі підприємства, їх переваги й обмеження в агропромисловому виробництві. Організаційні структури управління формувань АПК. Прийняття та реалізація управлінських рішень в агропромисловому виробництві.

Загальні функції аграрного менеджменту. Управління трудовими ресурсами аграрного сектора економіки. Соціальна відповідальність та етика в аграрному бізнесі.

Управління агропромисловим виробництвом: створення та функціонування операційної системи. Науково-технічний прогрес, його роль у системі управління сільськогосподарським виробництвом. Управління результативністю і діагностика системи аграрного менеджменту. Забезпечення ефективності управління виробництвом в АПК України.

Перелік основних питань з аграрного менеджменту для підготовки до складання вступного іспиту:

1. Зміст, особливості та об'єкти управління у сільському господарстві України.

2. Сутність та особливості аграрного менеджменту. Зв'язок аграрного менеджменту з іншими науками.
3. Роль аграрного менеджменту в системі функціонування підприємств АПК.
4. Рівні менеджменту АПК. Менеджмент підприємств АПК. Регіональний менеджмент АПК. Загальнодержавний рівень.
5. Роль та місце аграрного менеджменту в управлінні макроекономічними процесами в агропромисловому виробництві.
6. Аграрний менеджмент у вирішенні збалансованого розвитку регіональних АПК.
7. Децентралізація і централізація управління в АПК України.
8. Методологія обґрунтування рівня централізації функцій, прав і відповідальності.
9. Суть демократизації в управлінні.
10. Тенденції розвитку АПК в сучасних умовах. Економічні проблеми. Соціально-демографічні проблеми. Екологічні проблеми.
11. Особливості формування системи аграрного менеджменту. Природні фактори. Вплив економічних реформ, роздержавлення і приватизації на менеджмент АПК.
12. Загальна характеристика об'єктів управління різних організаційно-правових форм.
13. Функції аграрного менеджменту, їх поєднання в управлінському процесі.
14. Взаємозв'язок функцій і апарату управління. Класифікація груп працівників апарату управління.
15. Регламентація функцій управління.
16. Генеральна угода. Галузева угода. Колективний договір. Статут підприємства. Положення про відділи, служби, підрозділи. Посадкові інструкції, правила внутрішньогосподарської діяльності.
17. Органи державного управління агропромисловим виробництвом та їх функції.
18. Функції, завдання та структура Міністерства аграрної політики та продовольства України.
19. Органи регіонального управління агропромисловим виробництвом, їх функції та структура.
20. Особливості та інструменти реалізації державної агропромислової політики. Взаємовідносини держави та аграрних підприємств.
21. Основні напрямки удосконалення системи та механізму управління агропромисловим виробництвом.
22. Зміст структур управління сільськогосподарським підприємствами. Класифікація структур управління.
23. Нормативно-правове забезпечення функціонування агропромислового виробництва. Імплементация європейського законодавства.
24. Форми власності та організації бізнесу в агропромисловому виробництві.
25. Зовнішнє оточення в аграрному бізнесі та його характеристика.
26. Органи управління природокористуванням і охороною навколишнього середовища.
27. Форми власності та підприємництва, характерні для сучасних умов ринкової економіки та її аграрної сфери.
28. Економічна сутність і функції малих, середніх та великих підприємств.
29. Розвиток і взаємодія малого, середнього і великого бізнесу в аграрному секторі економіки.
30. Перспективи розвитку малих підприємств в АПК України.

Список рекомендованої літератури

1. Горьовий В.П., Прудивус Л.В. Державне регулювання розвитку аграрного підприємництва в Україні [монографія]: за ред. професора В. П. Горьового. К.: НУБіП України, 2017. 240 с.
2. Горьовий В.П. Менеджмент фермерських господарств : навч. посіб. / В. П. Горьовий. Київ : Центр учбової літ., 2014. 366 с.
3. Дем'яненко С.І. Аграрний менеджмент : підручник. Київ: КНЕУ, 2018. 520 с.

4. Дем'яненко С.І., Сас О.О. Управління великотоварними агропромисловими формуваннями: монографія. Київ : КНЕУ, 2018. 216 с.
5. Ігнат'єва І. А. Корпоративне управління : підручник / І.А. Ігнат'єва, О.І. Гарафонова. К. : Центр учбової літератури, 2013. 600 с.
6. Лупенко Ю.О., Месель-Веселяк В.Я. Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 р./ Ю.О. Лупенко, В.Я. Месель-Веселяк. К.: ННЦ ІАЕ, 2012. 127 с.
7. Мазур К. В., Кубай О. Г. Менеджмент аграрного підприємства: навч. посібник. Вінниця: ТВОРИ, 2020. 284 с.
8. Менеджмент агропромислових формувань [Електронний ресурс] : навч. посібник (практикум) / С.І. Дем'яненко, В.Г. Кудлай. К.: КНЕУ, 2014. 262, [2] с. URL: https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/28025/demyanenko_15.pdf?sequence=2&isAllowed=y
9. Мостенська Т.Л. Корпоративне управління: підручник / Т.Л. Мостенська, В.О. Новак, М.Г. Луцький, Ю. Г. Симоненко. К. : Каравела, 2015. 400 с.
10. Поважний О.С. Корпоративне управління: підручник / О.С. Поважний, Н.С. Орлова, А.О. Харламова. К.: Кондор, 2013. 244 с.
11. Федулова Л.І., Мазаракі А.А., Андрощук Г.О. Інноваційна політика: підруч. для студ. вищ. навч. закл. Київ : КНТЕУ, 2012. 603 с.
12. Формування стратегії соціально-економічного розвитку аграрного виробництва [Текст]: монографія / Л.В. Забуранна, Н.В. Попрозман; Національний університет біоресурсів і природокористування України. К.: ЦП "Компринт", 2016. 417 с.

БЛОК 2 «АДМІНІСТРАТИВНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»

Поняття і сутність адміністративного менеджменту. Історичні передумови та еволюція адміністративного менеджменту. Цілі та завдання адміністративного менеджменту. Система функцій адміністративного менеджменту. Методи дослідження, які застосовуються в науці про адміністративне управління.

Управління адміністративним процесом. Планування та організація адміністративного процесу. Контроль та мотивація в системі адміністративного менеджменту. Влада та особистий вплив.

Поняття про організаційний аналіз і діагностування. Аналіз і діагностування стану системи адміністративного управління організації. Усебічне оцінювання системи адміністративного менеджменту й умов її життєдіяльності. Техніка збирання інформації для аналізу та діагностування стану системи адміністративного менеджменту. Обробка результатів діагностичного дослідження.

Зміни в умовах функціонування та розвитку організацій. Управління опором в процесі впровадження змін.

Методи адміністративного менеджменту. Визначення та класифікація адміністративних методів. Природа адміністративної влади.

Види управлінських рішень в системі адміністративного менеджменту. Класифікація управлінських рішень. Процес прийняття управлінських рішень та оцінка їх реалізації. Забезпечення адміністративних методів управління.

Технології дослідження і реалізації адміністративних процесів. Технології розроблення та прийняття управлінських рішень в системі адміністративного менеджменту. Технології організаційної структуризації. Технології бізнес-планування та бюджетування в системі адміністративного менеджменту. Інформаційно-комунікаційні технології.

Перелік основних питань з адміністративного менеджменту для підготовки до складання вступного іспиту:

1. Історичні передумови та еволюція адміністративного менеджменту.
2. Класична адміністративна школа.

3. Сучасна концепція адміністративного менеджменту.
4. Принципи адміністративного управління.
5. Критика концепції адміністративного менеджменту.
6. Система адміністративного управління (Administrative Management System, AMS).
7. Адміністративний менеджмент в бізнес-організаціях, некомерційних та громадських організаціях.
8. Адміністративні органи управління та їх різновиди.
9. Складові процесу адміністративного менеджменту: функції (технологія), методи, управлінські рішення.
10. Менеджер-адміністратор як ключовий елемент системи адміністративного управління та суб'єкт адміністративного менеджменту.
11. Сутність та принципи адміністративного планування.
12. Цільовий підхід до планування.
13. Рівні адміністративного планування.
14. Методичні основи адміністративного планування.
15. Стратегічне бачення, прогнозування і програмування. Перспективне і стратегічне планування як основна функція адміністрації.
16. Цільові комплексні програми. Короткотермінові та оперативні плани. Календарні плани. Маршрутні карти. Індивідуальні плани.
17. Сутність організування діяльності адміністрації та її роль в адміністративному менеджменті.
18. Методологічні основи проектування організаційних структур адміністративного управління.
19. Процедура проектування організаційних структур адміністративного управління. Інструменти проектування.
20. Горизонтальний, функціональний розподіл праці та вертикальна спеціалізація адміністративного управління.
21. Побудова ієрархії адміністративного управління в апараті управління.
22. Концепція проектування роботи. Моделі проектування робіт.
23. Форми мотивування адміністративних працівників. Запобігання демотивації.
24. Роль посадових окладів, надбавок, доплат та премій у мотивуванні апарату управління.
25. Нетрадиційні підходи до мотивування працівників апарату управління.
26. Побудова систем стимулювання адміністрації.
27. Діагностування й аналіз системи адміністративного менеджменту.
28. Управління змінами в системі адміністративного менеджменту.
29. Види контролювання діяльності апарату управління.
30. Особливості та умови контролювання адміністративної діяльності.

Список рекомендованої літератури

1. Адміністративний менеджмент: конспект лекцій / В. В. Стільник, Н. Є. Зінгаєва. Миколаїв : МНАУ, 2019. 102 с.
2. Адміністративний менеджмент: навчальний посібник / Н. Я. Михаліцька, М. Р. Верескля, В. С. Михаліцький. Львів: ЛьвДУВС, 2019. 320 с.
3. Бакуменко В. Д. Адміністративний менеджмент : навч. посібник / В. Д. Бакуменко, В. І. Тимцуник. – К.: Центр підготовки навчально-методичних видань КНТЕУ, 2013. 334 с.
4. Основи адміністративного менеджменту : навч. посібник / В.Д. Бакуменко, Л.М. Усаченко, В.І. Тимцуник [та ін.] ; за заг. ред. Л. М. Усаченко. К. : ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2013. 148 с.
5. Гордієнко Л. Ю. Адміністративний менеджмент : навчальний посібник / Л. Ю. Гордієнко. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. 216 с.
6. Забродська Г. І. Адміністративний менеджмент [Електронний ресурс] : навч. Посібник / Г.І. Забродська. Електрон. дані. Х. : ХДУХТ, 2017. 1 електрон. опт. диск (CD-ROM); 12 см. Назва з

тит.

екрана.

URL:

<http://elib.hduht.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2609/1/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%90%D0%9C.%2Bdoc.pdf>

7. Єдинак В. Ю. Адміністративний менеджмент: опорний конспект лекцій / Єдинак В. Ю. Дніпро : УМСФ, 2019. 236 с.

8. Трілленберг В. Стратегія управління: адміністративний менеджмент у державних управлінських установах: Конспект лекцій і семінарів / В. Трілленберг/ Тернопіль : Економічна думка, 2012. 64 с.

9. Фоломкіна І. С. Адміністративний менеджмент: конспект лекцій / І.С. Фоломкіна. Донецьк: ДонНУЕТ, 2014. 101 с.

БЛОК 3 «ОПЕРАЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»

Місце операційного менеджменту у системі функціональних напрямків менеджменту. Взаємозв'язок операційного менеджменту із іншими функціональними напрямками менеджменту.

Методологічні та методичні підходи до формування та вдосконалення операційної системи організації. Типізація операційних систем та їх адаптація до умов ринкового середовища. Теоретико-методичні та практичні підходи до управління операційними процесами.

Проблеми розробки та реалізації операційної стратегії організації.

Проектування ефективної операційної системи. Взаємозв'язок стратегічного, тактичного і оперативного планування в системі операційного менеджменту. Проблеми застосування сучасних методів управління якістю в операційному процесі.

Методичні та практичні підходи до управління матеріально-технічним забезпеченням операційної діяльності. Формування та вдосконалення методів управління операційними запасами.

Підвищення ефективності управління операційною інфраструктурою. Формування та забезпечення ефективного функціонування операційних проектів.

Проблеми управління результативністю операційної діяльності.

Перелік основних питань з операційного менеджменту для підготовки до складання вступного іспиту:

1. Сутність і місце операційного менеджменту в системі менеджменту організації. Взаємозв'язок операційного менеджменту з іншими функціональними видами менеджменту.

2. Історичний розвиток операційного менеджменту: промислова революція, розвиток теорії менеджменту, розвиток науки менеджменту і систем.

3. Сутність системного підходу до операційного менеджменту.

4. Операційна система як об'єкт управління. Особливості та властивості операційної системи.

5. Структура операційної системи: її підсистеми і елементи. «Входи» та «виходи» операційної системи.

6. Класифікаційні підходи та види операційних систем.

7. Специфічні риси операційної системи одиничного, серійного та масового виробництва.

8. Потоків виробництва та потоків ліній: їх специфічні ознаки та характеристики. Основні розрахункові параметри потоків ліній.

9. Склад основних ресурсів як вхідних факторів операційної діяльності.

10. Операційні процеси організації - динамічна основа функціонування та розвитку операційної системи.

11. Принципи управління операційними процесами. Типи операційних процесів, їх ознаки.

12. Організація операційного процесу у просторі: технологічна, предметна та змішана операційна структура підприємства..

13. Поняття, структура, види та тривалість операційного циклу підприємства.

14. Суть та особливості операційної стратегії організації. Види стратегічних рішень в операційному менеджменті

15. Сутність, етапи та принципи розробки операційної стратегії. Основні типи операційних стратегій організацій.
16. Розробка стратегії продукту. Вплив життєвого циклу на операційну стратегію продукту.
17. Розробка стратегії процесу: типи операційних стратегій процесів.
18. Проектування операційної системи: сутність, цілі та етапи. Склад критеріїв та факторів проектування операційної системи.
19. Розгортання функції якості як можливість залучення споживача до операційного процесу.
20. Проектування виробничих потужностей: аргументи на користь створення великих централізованих та невеликих децентралізованих підприємств.
21. Проектування та місце розташування підприємства: фактори мікро- і макросередовища.
22. Розміщення обладнання та робочих місць для виробництва: поопераційне функціональне, потокове лінійне та фіксоване позиційне планування.
23. Довгострокове, середньострокове та короткострокове планування операцій. Виробнича програма підприємства як основа планування операційної діяльності.
24. Агрегативне планування: сутність та необхідність розробки агрегативних планів.
25. Управління матеріально-технічним забезпеченням.
26. Функції, завдання і основні вимоги до оперативного управління виробництвом. Зміст та фази оперативного управління.
27. Види систем оперативного управління виробництвом. Організація диспетчеризації операційної діяльності.
28. Контролювання операційного процесу: значення й технологія.
29. Контролювання якості сировини, матеріалів, товарів та послуг
30. Роль, завдання та принципи управління матеріальними ресурсами та запасами.

Список рекомендованої літератури

1. Бутко М. П. Виробничий менеджмент. Підручник. К.: ЦУЛ. 2019. 420 с.
2. Василенко В. О., Ткаченко Т. І. Виробничий (операційний) менеджмент: навч. посіб. 2-е вид., виправл. і допов. К.: Центр навч. л-ри, 2005. 532 с.
3. Вихор М. В. Операційний менеджмент: навчально-методичний посібник. Біла Церква: БНАУ. 2017. 172 с.
4. Капінос Г. І., Бабій І. В. Операційний менеджмент: навчальний посібник. К.: ЦНЛ. 2017. 352 с.
5. Трут О. О. Операційний менеджмент: підручник. К.: Академвидав, 2013. 348 с.
6. Белінський П. І. Менеджмент виробництва та операцій: навчальний посібник. К.: ЦУЛ, 2005. 452 с.
7. Гевко І. Б. Операційний менеджмент: навч. посіб. К.: Кондор, 2005. 228 с.
8. Калетнік Г. М., Колесов О. С., Недбалюк О. О. Операційний менеджмент: навч. посіб. К.: «Хай-Тек-Прес», 2013. 304 с.
9. Коваль Н.В. Управління потенціалом підприємства: навч. посіб. Біла Церква, 2017. 310 с.
10. Михайловська О. В. Операційний менеджмент: навч. посіб. К.: Кондор, 2008. 550 с.
11. Менеджмент виробництва та операцій (тестові проблемні ситуації, практичні завдання): навч. посіб.) / Укл.: П. І. Белінський, І. Ф. Комарницький, В. І. Кравець. Чернівці: Рута, 2004. 220 с.
12. Операційний менеджмент: практикум / О. М. Овдіюк, М. М. Тимошенко, А. М. Пивовар, П. В. Пивовар. Житомир: ЖНАЕУ, 2015. 156 с.
13. Сумець О. М. Основи операційного менеджменту: підруч. (для студ. ВНЗ). К.: Професіонал, 2005. 414 с.

БЛОК 4 «МЕНЕДЖМЕНТ»

Місце і значення планування в циклі менеджменту. Основні елементи системи планування. Етапи процесу планування. Типи планів у організації: коротко- та довгострокові плани, завдання та орієнтири.

Класифікація цілей організації. Вимоги до правильно сформульованих цілей. Сутність концепції управління за цілями (концепція МВО). Алгоритм процесу управління за цілями, його переваги та недоліки.

Поняття стратегії та її елементи. Характеристика рівнів стратегії: загальнокорпоративна стратегія; стратегія бізнесу та функціональні стратегії. Складові елементи місії організації. Основні методи аналізу зовнішнього та внутрішнього середовища організації. Методика оцінки сильних та слабких сторін організації. Методи творчого пошуку альтернативних варіантів управлінських рішень. Інструменти оцінки стратегічних альтернатив. Використання методу «дерева рішень» для вибору варіанту плану дій організації. Методи обґрунтування управлінських рішень в умовах невизначеності.

Сутність функції «організування» та її місце в системі управління. Основні складові організаційної діяльності. Організаційна структура як результат організаційної діяльності. Схема організаційної структури управління. Вплив технології, розмірів організації, зовнішнього середовища та обраної стратегії на організаційну структуру. Сутнісна характеристика процесу проектування робіт в організації. Методи проектування і перепроєктування робіт в організації. Поняття, принципи класифікації та базові схеми департаменталізації.

Поняття «делегування повноважень» і типи повноважень (лінійні, штабні, функціональні). Співвідношення категорій «вплив», «влада», «повноваження», «лідерство». Централізація і децентралізація. Поділ управлінської праці (сфери і рівні менеджменту). Діапазон контролю і фактори, що впливають на його величину. Висока і плоска структури організації: переваги і недоліки.

Характеристика основних типів організаційних структур управління: лінійної, функціональної, лінійно-функціональної, дивізійної, матричної. Сфери застосування різних типів організаційних структур. Характеристика методів вибору типу організаційної структури.

Сутнісна характеристика мотивування як функції менеджменту. Співвідношення понять «потреби», «спонукання», «стимули», «мотивація». Види стимулів та їх характеристика. Модель процесу мотивації. Внутрішнє і зовнішнє винагородження. Класифікація потреб співробітників організації відповідно до теорії змісту мотивації. Метод збагачення праці та його застосування в практичній діяльності організації. Основні фактори мотивації згідно з процесним підходом.

Роль і місце контролю в системі управління. Етапи процесу контролю: вимірювання процесів; порівняння реального виконання зі стандартами; оцінка та реакція. Модель процесу контролю. Види управлінського контролю: попередній; поточний; завершальний. Класифікація інструментів управлінського контролю. Фінансовий контроль та його основні складові. Характеристика інструментів аналізу фінансової звітності. Аналіз фінансових коефіцієнтів як інструмент управлінського контролю. Контроль поведінки працівників: модель; методи оцінки реального виконання; прямий управлінський контроль; замітники прямого управлінського контролю. Дисфункціональний ефект системи контролю та методи його подолання.

Ефективність діяльності організації. Поняття «організаційна ефективність». Класифікація видів ефективності організації: індивідуальна, групова, загальноорганізаційна.

Перелік основних питань з менеджменту для підготовки до складання вступного іспиту:

1. Місце і значення планування в циклі менеджменту. Основні елементи системи планування.
2. Охарактеризувати етапи процесу планування. Типи планів у організації: коротко- та довгострокові плани, завдання та орієнтири.
3. Класифікація цілей організації. Вимоги до правильно сформульованих цілей.

4. Сутність концепції управління за цілями (концепція МВО). Алгоритм процесу управління за цілями, його переваги та недоліки.
5. Поняття стратегії та її елементи. Характеристика рівнів стратегії: загальнокорпоративна стратегія; стратегія бізнесу та функціональні стратегії.
6. Методи творчого пошуку альтернативних варіантів управлінських рішень.
7. Інструменти оцінки стратегічних альтернатив. Використання методу «дерева рішень» для вибору варіанту плану дій організації.
8. Методи обґрунтування управлінських рішень в умовах невизначеності.
9. Організаційна структура як результат організаційної діяльності. Характеристика чинників, які впливають на організаційну структуру управління.
10. Методи проектування і перепроєктування робіт в організації.
11. Поняття «делегування повноважень» і типи повноважень (лінійні, штабні, функціональні).
12. Централізація і децентралізація. Поділ управлінської праці (сфери і рівні менеджменту).
13. Характеристика основних типів організаційних структур управління: лінійної, функціональної, лінійно-функціональної, дивізійної, матричної.
14. Характеристика методів вибору типу організаційної структури.
15. Сутнісна характеристика мотивування як функції менеджменту. Види стимулів та їх характеристика.
16. Основні фактори мотивації згідно з процесним підходом.
17. Модель процесу контролю. Види управлінського контролю: попередній; поточний; завершальний. Класифікація інструментів управлінського контролю.
18. Аналіз фінансових коефіцієнтів як інструмент управлінського контролю.
19. Ефективність діяльності організації. Класифікація видів ефективності організації: індивідуальна, групова, загальноорганізаційна.
20. Методичні показники до оцінювання показників ефективності підприємства.

Список рекомендованої літератури

1. Друкер П. Виклики для менеджменту XXI століття. - К. : КМ-БУКС, 2020.
2. Гріфін Р. Основи менеджменту : підручник / Р. В. Гріфін, В. Яцура ; пер. з англ. Д. Олесевич ; наук. ред. В.Яцура, Д. Олесевич. – Львів : БаК, 2001. – 624 с.
- 3, Мальська М.П., Білоус С.В. Менеджмент організацій: теорія та практика: навч. Посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2020. 190 с.
4. Щербина О. В. Менеджмент. Презентаційний курс: навч. посіб. / О. В. Щербина. – К.: КНЕУ, 2012. – 229 с. Режим доступу до електронної версії тексту з мережі Internet: <http://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/17825> (файл shcherbyna.pdf)
5. Шегда А. В. Менеджмент: навч. посіб. / А. В. Шегда – Київ: КОО т-ва «Знання», 2002. – 528 с.

БЛОК 5 «ІННОВАЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»

Зміст понять «новація» та «інновація»: відмінність та взаємозв'язок. Сутність і види інноваційної діяльності організації. Структура інноваційного процесу: основні етапи та види діяльності. Моделі інноваційного процесу. Сутність, цілі, завдання та принципи інноваційного менеджменту. Система управління інноваціями: суб'єкт, об'єкт управління, механізм управління. Функції та методи інноваційного менеджменту.

Сутність, мета та принципи державної інноваційної політики. Прямі та непрямі методи державної підтримки інноваційного підприємництва в Україні. Державні пріоритети у сфері науки та технологій. Джерела фінансування інноваційної діяльності підприємств в Україні (власні, залучені, позикові), види фінансування інноваційної діяльності.

Організаційні форми забезпечення розвитку інноваційних процесів (технопарки, технополіси, бізнес-інкубатори, венчурні та консультативні фірми та ін.). Галузеві міжфірмові дослідницькі

інститути, науково-технічні альянси, консорціуми та спільні підприємства як форми співробітництва між фірмами в інноваційній діяльності.

Поняття інноваційного потенціалу підприємства, його складові та методи оцінки. Процес упровадження інновацій в організації. Визначення причин та засобів подолання опору впровадженню інновацій в організації. Організаційні структури управління НДДКР на підприємстві. Основні методи організації інноваційного процесу на підприємстві. Послідовна, паралельна та інтегральна організація робіт, їх переваги та недоліки.

Методи прогнозування в інноваційному менеджменті. Стратегічне та тактичне планування інноваційної діяльності. Зміст та типи інноваційних стратегій, умови та наслідки їх реалізації. Система мотивації інноваційної діяльності в організації. Методи стимулювання творчої активності персоналу.

Поняття ефективності та види ефектів інновацій. Система показників для оцінки інноваційної діяльності підприємства. Методи оцінки економічної ефективності та соціальних наслідків упровадження інновацій. Сутність інноваційного проекту, його види та основні методи оцінки ефективності. Визначення показників ефективності інноваційного проекту: чиста поточна вартість (NPV), період окупності (Ток), індекс доходності (ID), середньорічна рентабельність (СР).

Стратегічний аналіз і діагностика. Еволюція теоретичних уявлень про стратегічні ресурси та організаційних можливості фірми. Створення та удержання ключових компетентностей. Дослідження впливу змін зовнішнього середовища на розвиток компанії: сценарний підхід, PEST і SWOT-аналіз. Аналіз конкуренції на основі 5 сил М.Портера. Внутрішня діагностика компанії. Аналіз цілей, інтересів та очікувань керівників, власників та інших груп інтересів та впливу. Аналіз ланцюга цінностей М. Портера: цінності для покупців, що створюються компанією та її партнерами. Аналіз організаційної структури, культури і системи контролю. Моделі портфельного аналізу: порівняльний аналіз матриць.

Перелік основних питань з інноваційного менеджменту для підготовки до складання вступного іспиту:

1. Економічна сутність понять «іновація» та «інновація»: відмінність та взаємозв'язок. Сутність і види інноваційної діяльності організації.
2. Охарактеризуйте структуру інноваційного процесу: основні етапи та види діяльності. Моделі інноваційного процесу.
3. Система управління інноваціями: суб'єкт, об'єкт управління, механізм управління. Функції та методи інноваційного менеджменту.
4. Складові організаційно-економічного механізму регулювання інноваційного підприємництва в Україні.
5. Джерела фінансування інноваційної діяльності підприємств в Україні (власні, залучені, позикові), види фінансування інноваційної діяльності.
6. Організаційні форми забезпечення розвитку інноваційних процесів (технопарки, технополіси, бізнес-інкубатори, венчурні та консультативні фірми та ін.).
7. Поняття інноваційного потенціалу підприємства, його складові та методи оцінки.
8. Організаційні структури управління НДДКР на підприємстві.
9. Основні методи організації інноваційного процесу на підприємстві.
10. Методи прогнозування в інноваційному менеджменті.
11. Стратегічне та тактичне планування інноваційної діяльності. Зміст та типи інноваційних стратегій, умови та наслідки їх реалізації.
12. Поняття ефективності та види ефектів інновацій. Система показників для оцінки інноваційної діяльності підприємства.
13. Методи оцінки економічної ефективності та соціальних наслідків упровадження інновацій.
14. Сутність інноваційного проекту, його види та основні методи оцінки ефективності.

15. Визначення показників ефективності інноваційного проекту: чиста поточна вартість (NPV), період окупності (Ток), індекс доходності (ID), середньорічна рентабельність (СР).
16. Охарактеризувати методи аналізу зовнішнього аналізу: сценарний підхід, PEST і SWOT-аналіз.
17. Аналіз конкуренції на основі 5 сил М.Портера.
18. Аналіз цілей, інтересів та очікувань керівників, власників та інших груп інтересів та впливу.
19. Аналіз ланцюга цінностей М. Портера: цінності для покупців, що створюються компанією та її партнерами.
20. Моделі портфельного аналізу: порівняльний аналіз матриць.

Список рекомендованої літератури

1. Інноваційний менеджмент [Електронний ресурс]: навч. посібник / С. В. Гарбуз, Т. Є. Пенкіна, Л. М. Хоменко, Т. О. Соболева. – Електрон. текстові дані. – К.: КНЕУ, 2013. 667 с. Режим доступу до електронної версії тексту з мережі Internet: <http://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/23875> (файл Inn_meneg_13.pdf)
2. Черваньов Д. М. Система інноваційного менеджменту: теорія і практика: підручник / Дмитро Черваньов. – К.: Київський університет, 2012. 1391 с.
3. Алейнікова О.В., Притула Н.М. Інноваційний та інвестиційний менеджмент. Навчальний посібник. К.: ДВНЗ «Університет менеджменту освіти», 2016. 614 с.

Критерії оцінювання якості знань осіб, що вступають до аспірантури за спеціальністю 073«Менеджмент» на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти

Підсумкові оцінки			Критерії оцінювання знань
1	2	3	4
А	Відмінно	90-100	Вступник до аспірантури виявив всебічні, систематичні та глибокі знання навчального матеріалу дисципліни, передбаченого програмою; засвоїв основну та додаткову літературу, рекомендовану програмою; проявив творчі здібності в розумінні, логічному, стислому та ясному трактуванні навчального матеріалу; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни, їх значення для подальшої професійної діяльності.
В	Дуже добре	82-89	Вступник до аспірантури виявив систематичні та глибокі знання навчального матеріалу дисципліни вище середнього рівня; продемонстрував уміння вільно виконувати завдання, передбачені програмою; засвоїв літературу, рекомендовану програмою; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни, їхнє значення для подальшої професійної діяльності.
С	Добре	75-81	Вступник до аспірантури виявив загалом добрі знання навчального матеріалу дисципліни при виконанні передбачених програмою завдань, але припустив низку помітних помилок; засвоїв основну літературу, рекомендовану програмою; показав систематичний характер знань з дисципліни; здатний до самостійного використання та поповнення надбаних знань.

За підсумками вступного фахового випробування вступник може набрати від 0 до 100 балів включно. Якщо вступник у підсумку набрав менше 75 балів, то результат фахового вступного випробування вважається незадовільним.

Вступний іспит до аспірантури перескладанню не підлягає.

Гарант освітньо-наукової програми, професор

Ігор ПАСКА